

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiło Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvu Ljubljana.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Za neorganizirane 40.— Din, za naročnike v inozemstvu 60.— Din letno. Posamezna številka po 1.— Din.

Za reklamne notice, pojedina, poslana, razpise služb je plačati po 1 Din za vsako petit-vrstu. Priloge stanejo poleg poštne še 25 Din.

Telefon uredništva
štev. 312

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat 1 Din. Inzeratni davek posebej.

Oznanila sprejema upravništvo lista.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništvu UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebej plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6./1.

Poštni čekovni urad št. 11.197

Reklamacije so proste poštnine

Zbor širjega sosveta UJU — poverjeništvu Ljubljana.

Ljubljana, 28. dec. 1922.

Že v sredo 27. dec. p. l. je prispela večina članov ožjega sosveta in nekaj predsednikov okrajnih učiteljskih društev v Ljubljano. V četrtek, 28. dec. p. l. so bili na po osmi uri zjutraj zbrani polnoštevno tudi ostali predsedniki okr. uč. društev v magistratni dvorani, tako da so bila zastopana vsa okrajna učiteljska društva iz cele Slovenije.

Potek zborovanja je bil nadvse stvaren. Posebej moramo poudariti popolno solidarnost in nepriziljeno kolegialnost, ki je vladala med vsemi člani. Konstatiramo, da je bila iz vsega zborovanja jasno razvidna enotnost in neovrgljiva volja strnjivosti slovenskega učiteljstva in kulturna nedeljivost zedinjene Slovenije, katere nosilec je bilo, in hoče biti vedno slovensko učiteljstvo. Opaziti je bilo, da nas nastali položaji še tesneje družijo in nam jači energijo naših rok z vedno bolj intenzivnimi vezmi in da stojimo za našim stanovskim praporom strnjeni — kot en mož!

Dejansko nam bo dana prilika, pokazati to strnjeno in enotno v najkrajšem času še v konkretni obliki!

Naš položaj.

Zborovanje je otvoril poverjenik tov. ravnatelj Luka Jelenc s sledečim poročilom:

Dragi tovariši, cenjene tovarišice! V imenu svojem in v imenu članov ožjega sosveta UJU poverjeništvu Ljubljana pozdravljam Vas vse najiskreneje.

Na povabilo ožjega sosveta ste se zbrali danes zopet na posvetovanje, da ukrepamo in sklepamo o važnih stanovskih zadevah in vprašanjih.

Menj je dana naloga, da Vam podam poročilo o prvih treh točkah današnjega dnevnega reda. Dovolite mi pa, da združim prve tri točke današnjega dnevnega reda, da subsumiram drugo in tretjo točko pod prvo.

Od pokrajinske skupščine na Bledu so se zgodili v naši državi važni dogodki.

Pripravljanje na dogodke, ki imajo priti in izvršitev teh dogodkov, je oviralo vsako pozitivno delo v državni skupščini, kjer leži težišče naših zahtev.

Kmalu po naši blejski skupščini se je začela parlamentarna kriza, in vsa pozornost, skrb in delavnost parlamentarnih klubov je bila obrnjena in posvečena poteku in koncu te krize.

Vsaka stranka je skušala iz krize pridobiti največje koristi in iziti zmogovalka iz nje. Zastalo je vse parlamentarno delo v blaginjo države in korist posameznih stanov, omenim v prvi vrsti državne uslužbenke, invalide in kmete. Zato moram z globokim obžalovanjem in velikim ogorčenjem pripomniti takoj v začetku, da se bo moje poročilo glasilo povsem v negativni smeri. Od blejske pokrajinske skupščine nismo dosegli ničesar, kar bi bilo v napredek in razvoj šolstva, ničesar kar bi bilo v izboljšanje našega gnotnega položaja. Pa ne zaradi indolence in nedelavnosti poverjeništvu. Poverjeništvu je tudi v tej neplodni dobi v vsakem oziru storilo svojo dolžnost.

Uradniška pragmatika.

Zakonodavni odbor državne skupščine je bil skoraj docela dovršil in izgotovil zakonski načrt uradniške pragmatike, in 29. oktobra bi bil moral imeti zadnjo sejo, da stori dokončane sklepe preden ga predloži prve dni meseca novembra skupščini v odobrenje ali odklonitev. Nekaj dni pred 29. oktobrom smo dobili od Osrednje zveze državnih nameščencev celotni načrt pragmatike. Hitro smo sestavili tu pri poverjeništvu komite izmed ljubljanskega učiteljstva — širši forum zaradi kratkega časa ni bil več mogoč. Opazili smo, da so v načrtu za učiteljstvo neugodna določila in izvršitev v kategorije in grupe pomanjkljiva in škodljiva za nas. Učiteljstvo je bilo sicer uvrščeno v kategorijo B, ki je imela pet grup, a noben učitelj ni bil prišel v prvo grupo. Izpuščenih je bilo iz grup več vrst učiteljstva, izpuščenih so bili okrajni šolski nadzorniki, učiteljice ž. r. d., otroške vrtna-

rice itd. Obrnili smo se bili s posebno vlogo na »Glavni odbor UJU« v Beogradu, na zakonodavni odbor in druge merodajne činitele ter jih opozorili na omenjene in še druge nedostatke v načrtu, da jih popravijo in izboljšajo še v zadnjem trenutku.

Črtanje nekaterih postavk v prosvetnem budžetu.

Vihar ogorčenja je povzročila utesnjenost prosvetnega proračuna v Sloveniji: šolskim voditeljem so se črtale iz budžeta opravilne doklade, nagrade okrajnih šolskih nadzornikov, del plače četrtega višjega šolskega nadzornika, potni stroški učiteljem na ekskurendnih šolah, prikrajski prejemki učiteljicam ž. r. d. in otroškim vrtnaricam in preklicali študijski dopusti. Povdarjam na že sedaj, da se krajsanje prosvetnega budžeta ni zgodilo samo v Ljubljani, temveč so se črtali slični postavki tudi za Hrvatsko. Kdo je zakrivil črtanje teh postavk, nismo mogli dognati, lahko pa trdimo, da višji šolski svet v Ljubljani ne, ker je s tem sam prišel v največjo, najtežjo zagato. Kakšna pojasnila in navodila smo dobili v tem pogledu v Beogradu, bom govoril pozneje.

Naš zastopnik v ministrstvu prosvete.

Od ujedinenja sem je zahteva učiteljstva v Sloveniji, da naj dobi svojega referenta v ministrstvu prosvete. Storili smo že vsakojake korake za udeležitev te zahteve, a ves trud je bil dosedaj zaman. Svojeega zastopnika še sedaj nimamo v prosvetnem ministrstvu.

Demisija predsednika UJU.

Kmalu po Sarajevski državni skupščini je odstopil predsednik UJU, Jovo Jović. Vzrok njegovega odstopa nam ni bil znan. Volite novega predsednika se je izvršila potom okrožnice. Izvoljen je bil Milutin Stanković.

Samostojni predlogi na Sarajevski državni skupščini.

Na Sarajevski državni skupščini je bilo sprejetih več predlogov, ki jih je sta-

vilo naše poverjeništvu. Osrednje glasilo »Narodna prosveta« teh predlogov ni objavilo, njih usoda nam ni bila znana. Treba pa je bilo, da dobimo jasnost tudi v tem pogledu.

Naša zastopnika v Beogradu.

Vse te zadeve — uradniška pragmatika, črtanje postavk v budžetu prosvete, zadeva našega zastopnika v naučnem ministrstvu, razmere v Glavnem odboru UJU v Beogradu in še nekatere stvari, v katerih je bilo treba osebnega posredovanja, 29. dan oktobra 1922 je bil sklican uradniški kongres ravno pred zaključno sejo zakonodavnega odbora o uradniški pragmatiki: Vse te zadeve so se zdele ožjemu sosvetu toli važne, da je uvidel potrebo osebne intervencije naših funkcionarjev. Zato je sklenil poslati poverjenika in strokovnega tajnika v Beograd, da se udeležita uradniškega kongresa, stopita v dogovor z Glavnim odborom UJU ter da osebno posredujeja v označenih zadevah pri dotičnih ministrstvih.

Uradniški kongres.

Uradniški kongres je bil ponesrečen. Bil je slabo pripravljen, sklican v škan-dalozne prostore. Obisk pod imenom kongres je bil malenkosten. Beograjsko uradništvo se je odlikovalo s svojo odsotnostjo. Čas za kongres je bil neprimerno slabo izbran: parlamentarnih sej ni bilo, zato so bili poslanci odsotni iz Beograda. Nekateri ministri in mnogo poslancev je prisostvovalo slavnosti v Pragi, nekateri slavnosti v Kumanovem. Finančnega ministra je morala deputacija več kot teden dni čakati, da se je vrnil in jo sprejel. Ali je bil ta čas namenoma izbran za kongres, ne vem. Vsi semintja jako razburljivi in strastni govori so izzveneli v to, da uradništvo ne zahteva samo pragmatike, temveč izboljšanje gnotnega položaja. V tem smislu so bile sestavljene tudi znane resolucije, ki jih je izročila in zastopala izvoljena deputacija pri ministrskem predsedniku, pri ministrstvu financije in pri dr-

LISTEK.

Anton Gnsu k 60letnici.

Ako greš po mračni zadimljeni hrastniški dolini in kreneš odtod po trdni, kameniti cesti na desno, dosepeš v pičli pol uri na Dol. Prijazna, tipična slovenska vas leži v tih dolni skromna kakor jubilat, ki praznuje 9. t. m. šestdesetletnico svojega rojstva — tovariš Anton Gnsu. Kdo ne pozna moža, ki skriva v krepki, mladeniški postavi marsikako leto svojega dela in napora polnega življenja?

Delo za domovino — to je bil vedno tvoj vzor. To je tvoja maksima, ki si jo zapisal na svoj prapor. Delaven kakor mravlja vršiš še danes s sokolskim ponosom neupogiben vse mnogobrojne posle. Tvoja delavnost je spoznala tudi širša javnost, zato ti je poverila nešteto časti in zaupanja polnih mest. Kolikor časti — toliko bremen!

Vzoren učitelj službuje tovariš Gnsu 38 let, na sedanjem mestu na Dolu že 26 let. Šolska oblast je spoznala njegove odlične pedagoške sposobnosti in ga je v priznanje njegovih izrednih zaslug na šolskem polju že pred leti ime-

novala šolskim ravnateljem. Delaven in agilen v šoli, tak tudi izven šole! Srečavaš ga na vseh zborovanjih, kar jih prireja naša organizacija, kjer prihaja vedno s pametnimi nasveti in predlogi, ki jih utemeljuje z dobro premišljenimi logičnimi, stvarnimi razlogi. Nikoli se ne da zapeljati od afekta, njegov nastop je resen, impozant, izraz bistva njegove narave. Učiteljstvo je spoznalo velike njegove organizatorične sposobnosti, zato mu je izročilo vodstvo domačega okrajnega učiteljskega društva za laški okraj, kjer zavzema predsedniško mesto že dolgo vrsto let. V vodilnih vrstah učiteljske organizacije ga vidimo že desetletja. Bil je član upravnega odbora bivše »Zaveze jugoslov. učiteljstva«, zastopnik učiteljstva še pred svetovno vojno.

Čim je prišel prevrat, vidimo našega Gnasa, kako snuje v zvezi z drugimi vodilnimi možmi našega stanu enotno državno učiteljsko organizacijo — UJU. Nobena pot mu ni predaleč. Ne strahuje se truda in napora. Vztrajno in dosledno prinaša velike žrtve stanu in domovini na oltar. Od ustanovitve centralne organizacije je član glavnega odbora v Beogradu, pri pokrajinski organizaciji pa je poverjenikov namestnik in se kot tak redno udeležuje vsake seje, kjer bi se težko pogrešali njegovih stvarnih debat in konkretnih predlogov.

Voljeni zastopnik učiteljstva vrši v okrajnem in višjem šolskem svetu v polni meri svojo dolžnost kot neustrašen zagovornik učiteljskih pravic, kot pedagoški strokovnjak in temeljit šolnik izvrsten svetovalec v šolskih vprašanjih. Naš stan si more samo čestitati, da ima tako odličnega zastopnika v višjem šolskem svetu.

Izredne so njegove gospodarske zmožnosti. Vsestransko globoko vztrajen v raznih panogah javnega gospodarskega življenja je ustanovitelj posojilnice na Dolu, član upravnega sveta »Učiteljske tiskarne«, njegovo delo in zasluga je učiteljski zdraviliški dom v Rogaški Slatini. V domači dolski občini je tudi ustanovitelj Glasbene družbe. Čitalnice in soustanovitelj Sokoča. Navdušen nosilec napredne in narodne misli je izvojeval v predvojni nemškutarski dobi marsikako pravico slovenskemu življu.

Preslabo je pero, da bi moglo dovolj dostojno oceniti vsestranske funkcije, ki jih vrši naš Gnsu. Na vsakem izmed številnih mest, ki jih zavzema, je cel mož. Polovičarstva pri njem ne najdeš. Ena najlepših lastnosti, ki ga dičijo, je velika skromnost. Pri vsem svojem brezprimernem delu in naporu nikdar ne išče slave in priznanja. Največje zadoščenje mu je, ko vidi uspehe svojega dela, največje veselje, ko sede k

redkemu oddihu v krog domače rodbine in tovarišev, kjer je jako prijeten družabnik.

Prinašamo teh par skromnih besed, da se vsaj nekoliko oddolžimo vrlemu, delavnemu, nesebičnemu tovarišu in kličemo na usta vsega slovenskega učiteljstva: dragi Anton Gnsu, bodi ohranjen še dolgo vrsto let čil in zdrav svoji rodbini, svojemu stanu in svoji domovini!

Misli k prireditvam Glasbene Matice ob 50letnici.

Sinfonični koncert. (16. XII.)

Prireditve je dokazala, da imamo Slovenci komponiste, dirigente, orkestralno društvo (pomnoženo z gledališkim orkestrom, ali pravilneje narobe), in za posebne prilike tudi občinstvo. Prof. Jeraj, slok, temperamenten in dovtipen muzik, z Lizstovim profilom, si upa marsikaj, kar si drugi ne bi upal. »Raztresene ude« slov. orkestralne glasbe zbere skupaj, jih okusno garnira in servira čudečemu se občinstvu, ki ne more prav verjeti, da je vse to naše. In vendar to niso bili še vsi. Pravijo, da imamo tam za Grin-tavcem tudi svojega simfonika. Imel sem priliko študirati prof. Jeraja pri vajah, ali kakor vsa-